

Sygn. akt VIII U 432/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Iwona Jawor –Piszc

Protokolant sekretarz sądowy Monika Zięba

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2016 roku w Lublinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 9 marca 2016 roku znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VIII U 432/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 marca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. ustalił A. P. emeryturę od dnia 1 lutego 2016 roku, powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. 2016 poz. 887 tekst jednolity, zwanej dalej ustawą emerytalną).

Wysokość świadczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyliczył od podstawy ustalonej w kwocie 753675,11 zł, która ulega pomniejszeniu o kwoty wypłaconych emerytur tj. o 234279,84 zł. Podstawa obliczenia emerytury ustalona została na nowo i została podzielona przez średnie dalsze trwanie życia służące do obliczenia emerytury tj. przez 207,30 miesięcy. Kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 184571,79 zł., kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego - 569103,32 zł., suma kwot pobranych emerytur wyniosła 234279,84 zł., średnie dalsze trwanie życia - 207,30 miesięcy, wyliczona kwota emerytury wynosi 2505,52 zł. Emerytura ustalona decyzją z dnia 9 marca 2016 roku została zawieszona, ponieważ jest świadczeniem mniej korzystnym niż dotychczas płatna emerytura.

W dniu 14 marca 2016 roku A. P. wniósł odwołanie od powyższej decyzji, domagając się ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego bez pomniejszenia kwoty pobranej emerytury od kapitału początkowego. W uzasadnieniu swego stanowiska powołał się na prawo nabyte w zakresie ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego bez pomniejszenia kwoty kapitału oraz wskazał wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 grudnia 2015 roku w sprawie VI U 2161/13 (odwołanie k. 2).

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o oddalenie odwołanie, podnosząc, jak w zaskarżanej decyzji. Nadto powołał się na treść art. 100 ust. 1, art. 116 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, wskazując, iż prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a postępowanie wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Realizując zasadę wynikającą z art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, organ rentowy zobowiązany jest do pomniejszenia podstawy obliczenia emerytury z tzw. systemu zreformowanego o kwoty wcześniej pobranej emerytury, przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym.

Jednocześnie Zakład odniósł się do wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 grudnia 2015 roku sygn. akt VI U 2161/13, podnosząc, iż wyrokiem tym organ rentowy zobowiązany został do ustalenia podstawy obliczenia nowej emerytury, bez pomniejszenia o pobrane wcześniej emerytury, przyznane w obniżonym wieku emerytalnym, osobie, która powszechny wiek emerytalny osiągnęła przed dniem 1 stycznia 2013 roku, a wniosek o emeryturę powszechną złożyła po 31 grudnia 2012 roku i zapadł w indywidualnej sprawie. Prawomocne wyroki sądu są wiążące dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i podlegają wykonaniu w sprawach, w których zostały wydane (odpowiedź na odwołanie k. 5-6).

Strony na rozprawie podtrzymały swoje stanowiska w sprawie (k. 19).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje.

A. P. urodził się dnia (...).

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2010 roku ustalone ma prawo do emerytury w obniżonym wieku, którą pobiera od dnia 6 listopada 2009 roku (decyzja k. 199 akta ZUS, wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 11 czerwca 2010 roku w sprawie sygn. akt VIII U 191/10). Łącznie tytułem wcześniejszej emerytury do dnia wydania zaskarżonej decyzji pobrał kwotę 234279,84 zł. (bezsporne).

Wnioskodawca w dniu 19 lutego 2016 rok wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego (k. 1 tom II akta ZUS).

W rozpatrzeniu tego wniosku została wydana zaskarżona decyzja z dnia 9 marca 2016 r. (k. 4 tom II akta ZUS).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Okoliczności faktyczne nie są w sprawie sporne.

Istotną natomiast kwestią jest zastosowanie wobec wnioskodawcy, przy ustalaniu wysokości obecnego świadczenia, przepisu art. 25 ust.1 b ustawy emerytalnej, który został wprowadzony przez art. 1 pkt 6 lit. b) ustawy z dnia 11 maja 2012 roku zmieniającej ustawę emerytalną (Dz.U. Nr 2012 poz.637) z dniem 1 stycznia 2013 roku. Przypomnieć należy, iż zgodnie art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego powstaje z urzędu, z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Decyzje organów rentowych mają zatem jedynie charakter deklaratoryjny, potwierdzający powstanie warunków koniecznych do nabycia prawa do świadczenia. Z przepisu powyższego wynika zatem, iż ustalenie prawa do emerytury następuje na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dniu spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia uprawnień świadczenia, a wypłata świadczenia następuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym ubezpieczony złożył wniosek, spełniwszy ustawowe przesłanki prawa do emerytury (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2014 r., sygn. I UK 100/14, z dnia 19 marca 2014 r., sygn. I UK 334/13, uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1989 r. III UZP 11/89 OSNCP 1990/6/72). Wnioskodawca, spełnił ustawowe przesłanki do emerytury w powszechnym wieku, określone art. 24 ust. 1 b pkt. 4 ustawy emerytalnej dnia 6 lipca 2015 roku. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym w tej dacie ustalono wnioskodawcy prawo do świadczenia i wyliczona została wysokość emerytury. Zgodnie z nowelizacją wprowadzoną art. 1 pkt 5 lit. b) ustawy z dnia 11 maja 2012 roku zmieniającej ustawę emerytalną

z dniem 1 stycznia 2013 roku zmianie uległy przesłanki prawa do emerytury w powszechnym wieku w zakresie wymaganego wieku. Także stan prawny uległ zmianie co do mechanizmu wyliczenia świadczenia emerytalnego. Podkreślić trzeba, iż art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej był przepisem obowiązującym w dacie kiedy wnioskodawca spełnił ustawowe przesłanki prawa do emerytury powszechnej i wystąpił z wnioskiem o przedmiotowe świadczenie. Zasadnie zatem organ rentowy dokonał wyliczenia świadczenia stosując powyższą regulację prawną. A. P. od dnia 6 listopada 2009 roku pobierał świadczenie emerytalne ustalone w oparciu art. 184 ustawy emerytalnej, a po spełnieniu przesłanek do emerytury powszechnej, złożył wnioski o emeryturę na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej. Zgodnie z art. 25 ust. 1, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w 40 a z zastrzeżeniem ust. 1 a i 1 b oraz art. 185. Art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej stanowi, iż jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów m.in. art. 184 podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Pobranie emerytur na podstawie wskazanych wyżej przepisów oznacza skonsumowanie części kapitału składkowego, w związku z czym od dnia 1 stycznia 2013 roku odlicza się od niego sumę wypłaconych emerytur (wyroki SA w Lublinie z dnia 4 lutego 2016 roku III AUa 532/15, SA w Łodzi z dnia 10 kwietnia 2014 roku III AUa 115/13).

Natomiast żądany przez wnioskodawcę sposób wyliczenia emerytury z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Odnosząc się do argumentacji zawartej w powołanym przez wnioskodawcę wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie sygn. akt VI U 2161/13, należy wskazać przede wszystkim, że powyższe orzeczenie zapadło w innym stanie faktycznym. Ubezpieczona, której sprawę rozstrzygał Sąd Okręgowy w Szczecinie, przed dniem wejścia w życie art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej osiągnęła powszechny wiek emerytalny tj. dnia 8 października 2012 roku, a ta okoliczność ma istotne znaczenie dla oceny omawianego zagadnienia. Wnioskodawca spełnił przesłanki prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym w stanie prawnym zawierającym omawiany art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej, co skutkuje bezzasadnością żądania wymienionego w zakresie ochrony praw (uzasadnienie wyroku SN z dnia 6 kwietnia 2016 r. IIUK 78/16 w zakresie mocy obowiązującej art. 25 ust. 1 b).

Stanowisko Sądu, zaprezentowane w niniejszej sprawie, nie narusza wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasady ochrony praw nabytych, którą w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego objęte są prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto, zgodnie z ustawą, nawet przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. W przypadku ekspektatyw praw podmiotowych ochrona praw nabytych ogranicza się bowiem do ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, to jest takich, które polegały na wypełnieniu wszystkich przesłanek ustawowych nabycia tych praw pod rządami danej ustawy, bez względu na stosunek do nich ustawy późniejszej i bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Dalej idące stanowisko mogłoby przekreślić lub utrudnić zasadnicze cele reform polskiego systemu ubezpieczeń społecznych stosownie do nowych zasad społeczno-gospodarczego ustroju państwa (orzeczenia TK: z dnia 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992, cz. I, str. 128, z dnia 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU 1998 nr 7, poz. 114, z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK ZU 1999 nr 5, poz. 100 i z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK ZU 2000 nr 1, poz. 1). Wedle tych judykatów państwo ma obowiązek podejmować działania, które zapewnią odpowiednie środki finansowe niezbędne do realizacji konstytucyjnych praw socjalnych, ale musi przy tym uwzględniać sytuację gospodarczą i konieczność zapewnienia warunków dalszego rozwoju gospodarczego. Osoby ubezpieczone muszą liczyć się z tym, że w warunkach recesji gospodarczej lub niekorzystnych trendów demograficznych, w sytuacji gdy spadają wpływy ze składek ubezpieczeniowych, państwo może być zmuszone zmienić obowiązujące regulacje prawne także na niekorzyść ubezpieczonych, dostosowując zakres realizacji praw socjalnych do warunków i możliwości ekonomicznych państwa (wyrok TK z dnia 7 maja 2014 r. K 43/12 w zakresie argumentacji społeczno-ekonomicznej oceny zgodności m.in. art. 24 ustawy w Konstytucją RP). Zasada ochrony praw nabytych chroni przy tym wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne. Natomiast

istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których jednostka musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane uprawnienia podmiotowe. Usprawiedliwione oczekiwania realizacji praw nabytych powstają zatem w przypadkach przyznanych już świadczeń emerytalnych decyzją właściwych organów, a także wymagają co najmniej spełnienia wszystkich warunków nabycia tego prawa przed datą wprowadzenia nowości legislacyjnych ograniczających lub zaostrzających warunki nabycia spornych uprawnień. Tylko osoby, które przed wejściem w życie nowych przepisów spełniły warunki nabycia prawa do świadczeń emerytalnych mogą zasadnie wywodzić swe prawa z zaufania do obowiązującego prawa, zakładając, że będą mogły skorzystać z przysługujących im uprawnień nabytych w przyszłości. Innej oceny wymaga natomiast sytuacja prawnych ubezpieczonych (tak jak wnioskodawcy), którzy nie spełnili przed dniem wprowadzenia zmian legislacyjnych wszystkich przesłanek warunkujących ubieganie się lub nabycie prawa do emerytury.

Podkreślić także należy, iż nie stwierdzono dotychczas niekonstytucyjności art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej w stosunku do osób, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny uprawniający do emerytury na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej po dniu wejścia w życie tego przepisu. Przepisy art. 25 ustawy emerytalnej nie naruszają konstytucyjnych zasad równości wobec prawa oraz państwa prawa, bowiem jedynie różnicują sytuację prawną osób pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych w zależności od długości opłacania składek na te ubezpieczenia, co jest cechą relewantną i dopuszcza takie zróżnicowanie. Ustawodawcy przysługuje przy tym swoboda co do określenia cechy relewantnej, według której dokonywane jest zróżnicowanie sytuacji prawnej poszczególnych adresatów. Przyjmować należy domniemanie, że ustawodawca działa w tej mierze zgodnie z Konstytucją, a więc sam dobór cech relewantnych, jak i przeprowadzane na ich podstawie klasyfikacje korzystają z domniemania konstytucyjności i wyrok Trybunału Konstytucyjnego może jedynie to domniemanie obalić.

Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, że wnioskodawca dopiero dnia(...)roku spełnił ustawowe przesłanki prawa do emerytury w powszechnym wieku, a dnia 19 lutego 2016 roku wystąpił z wnioskiem o ustalenie świadczenia w tzw. nowym systemie (zdefiniowanych składek), gdzie świadczenie nabywa się za okresy ubezpieczenia, a wysokość świadczenia zależy od sumy zaewidencjonowanych składek. Z tym wiąże się ustalenie wysokości świadczenia w oparciu o przepisy obowiązujące w chwili złożenia przedmiotowego wniosku o świadczenie, który jest warunkiem realizacji prawa z tytułu osiągnięcia przepisanej powszechnego wieku emerytalnego (art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej). Na pewno nie ma podstawy pranej by w sprawie wnioskodawcy orzekać w oparciu o stan prawny obowiązujący przed dniem spełnienia ustawowych przesłanek emerytury w trybie art. 24 ustawy emerytalnej. Kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 184571,79 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 569103,32 zł., suma kwot pobranych emerytur wynosi 234279,84 zł., średnie dalsze trwanie życia wynosi 207,30 miesięcy, wyliczona kwota emerytury wynosi 2505,52 zł. Podstawa obliczenia emerytury w kwocie 753675,11 zł, ulega pomniejszeniu o kwoty wypłaconych emerytur tj. o 234279,84 zł.

Sąd Okręgowy uznał, iż organ rentowy w sposób zgodny z prawem obliczył wysokość emerytury wnioskodawcy, zatem jej odwołanie jako nieuzasadnione należało oddalić.

Mając powyższe na uwadze w oparciu o powołane wyżej przepisy oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd orzekł jak w sentencji.